

Povjerenje poljoprivrednika u stručne službe i izvore informacija radi prilagodbe i ublažavanja posljedica klimatskih promjena

---

Čehić, Ana; Oplanić, Milan; Njavro, Mario; Goreta Ban, Smiljana; Čop, Tajana

Source / Izvornik: **Agroeconomia Croatica, 2022, 12, 4 - 13**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:204:274726>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Agriculture University of Zagreb](#)

Povjerenje poljoprivrednika u stručne službe i izvore informacija radi prilagodbe i ublažavanja posljedica klimatskih promjena

Ana Čehić¹, Milan Oplanić¹, Mario Njavro², Smiljana Goreta Ban¹, Tajana Čop²

¹Institut za poljoprivredu i turizam, Karla Huguesa 8, 52440 Poreč

²Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet, Svetošimunska cesta 25, 10000 Zagreb (tcop@agr.hr)

SAŽETAK

Cilj rada je ocijeniti povjerenje poljoprivrednika u stručne službe i izvore informacija nužnih u prilagodbi i ublažavanju posljedica klimatskih promjena. U radu se dodatno ocijenio utjecaj sociodemografskih obilježja i obilježja gospodarstva na povjerenje poljoprivrednika prema određenim službama i izvorima informacija. Rezultati pokazuju kako poljoprivrednici imaju najveće povjerenje u ostale poljoprivrednike, obrazovne i znanstvene institucije i specijalizirane poljoprivredne trgovine. Razina obrazovanja ispitanika, lokacija gospodarstva, završeno obrazovanje u području poljoprivrede, udio poljoprivrede u prihodima i godine bavljenja poljoprivredom pokazale su se značajnim s obzirom na povjerenje u pojedine službe i izvore informacija.

Ključne riječi: povjerenje, poljoprivrednik, stručne službe, klimatske promjene

UVOD

Povjerenje je osnova međuljudskih odnosa (Ezezika i Oh, 2012). Znanstvena istraživanja vezana uz povjerenje i nepovjerenje u organizacijama javljaju se u 20. stoljeću (Kramer, 1999; Zawojska, 2010). Postoje različita tumačenja pojma povjerenje. Primjerice, Gambetta (1988) definira povjerenje kao „vjerojatnost da će pojedinac donijeti odluke i poduzeti radnje koje će biti korisne ili neće biti štetne za drugog pojedinca“. Neka istraživanja navode kako je povjerenje ništa, već samo

suradnja, odnosno sklonost na suradnju (Burt i Knez, 1996; La Porta i sur., 1997; preuzeto iz Zawojska, 2010). Stoga, povjerenje među ljudima potiče na ostvarenje boljih rezultata, otvorenost među ljudima, lojalnost, produktivnost u poslovanju (Semerciöz i sur., 2011; preuzeto iz Ezezika i Oh, 2012). Istraživanja pokazuju kako su neki ključni elementi povjerenja upravo: dobronamjernost, spremnost na preuzimanje rizika, pouzdanost, kompetencija ili sposobnost, poštenje i otvorenost (Ezezika i Oh, 2012).

U radu se riječ povjerenje odnosi na pouzdanost i zadovoljstvo poljoprivrednika prema državnim službama u poljoprivredi, javnim službama i institucijama, financijskim institucijama, medijima, internetu i prema kolegama poljoprivrednicima.

Povjerenje je rezultat osobina pojedinca, stečenog obrazovanja i dohotka, prijašnjeg pozitivnog iskustva, duže suradnje. Neka istraživanja pokazuju kako pojedinci s višim razinama obrazovanja imaju veće povjerenje u vladu i njezine institucije (Moy i Scheufele, 2000; Hudson, 2006). Mladi iskazuju manje povjerenje, dok stariji poljoprivrednici imaju veće povjerenje u poljoprivredne agencije ili službe.

U istraživanju Zawojka (2010) zaključuje se kako poljoprivrednici imaju veliko ili prilično veliko povjerenje (od 69 do 78 %) u poljoprivredne agencije u Poljskoj. Borrelli i sur. (2018) zaključili su slično, a to je da poljoprivrednici u Inland Northwestu u SAD-u imaju najveće povjerenje u ostale poljoprivrednike i predstavnike poljoprivrednih savjetodavnih službi u poljoprivredi i agrobiznisu kada je riječ o informacijama o upravljanju poljoprivrednom proizvodnjom. Veće povjerenje (73 %) o proizvodnim strategijama pokazuju i u znanstvene i obrazovne institucije. Prvenstveno, iskusniji poljoprivrednici koriste resurse znanstvene i obrazovne institucije (Jones i sur., 2010). Kada je riječ o informacijama vezanim uz klimatske promjene, Borrelli i sur. (2018) zaključuju kako je niska do srednja razina povjerenja u ostale poljoprivrednike, savjetodavne službe, državne službe za očuvanje prirodnih resursa, tla i vode. S druge strane, poljoprivrednici najviše vjeruju znanstvenim i obrazovnim institucijama (48 %).

Cilj rada je ispitati mišljenje poljoprivrednih proizvođača s područja Jadranske Hrvatske o povjerenju u službe i izvore informacija u prevladavanju problema uzrokovanih pojavom klimatskih promjena. Dodatno, ispitane su razlike u povjerenju u određene službe i izvore informacija prema sociodemografskim i obilježjima gospodarstava.

MATERIJAL I METODE

Terensko prikupljanje podataka provedeno je metodom ankete na prigodnom uzorku nositelja poljoprivrednih gospodarstava s područja Jadranske Hrvatske (Istarska, Primorsko-goranska, Zadarska, Šibensko-kninska, Splitsko-dalmatinska i Dubrovačko-neretvanska županija). Podaci su prikupljeni od listopada 2020. do lipnja 2021. godine, a zbog loših epidemioloških prilika uzrokovanih bolešću COVID-19 korišten je online anketni upitnik.

Popis nositelja gospodarstava koje se planiralo anketirati formiran je poštujući teritorijalnu i proizvodnu strukturu gospodarstava sadržanih u izvješćima Upisnika poljoprivrednih gospodarstava (APPRRR, 2019). U sastavljanju liste gospodarstava istraživači su komunicirali s predstavnicima lokalnih poljoprivrednih udruga. U popis su uneseni nositelji koji se bave biljnom proizvodnjom i to: vinogradarstvom, maslinarstvom, voćarstvom, povrćarstvom, ratarstvom i aromatičnim biljem. Sa svakim se nositeljem telefonski kontaktiralo kako bi ga se upoznalo sa svrhom istraživanja, te kako bi odlučio želi li ispuniti *online* upitnik. Po pristanku ispitanika za sudjelovanjem u istraživanju, poslan mu je *online* upitnik koji je kreiran pomoću Microsoft forms platforme. Upitnik se sastojao od 28 otvorenih i 22 zatvorena pitanja, grupiranih u pitanja

o sociodemografskim obilježjima ispitanika, obilježjima poljoprivrednog gospodarstva i pitanjima o povjerenju prema službama i izvorima informacija koji mogu pomoći u prevladavanju problema uzrokovanih klimatskim promjenama. Odgovori kod zatvorenih pitanja formirani su u obliku višestrukog odgovora i u obliku Likertove skale s 5 stupnjeva, gdje oznaka 1 označava «potpuno nepovjerenje», a oznaka 5 «potpuno povjerenje».

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 275 nositelja poljoprivrednih gospodarstava, a jednak broj upitnika je korišten i u analizi podataka.

Temeljem prikupljenih podataka uzorak je najprije opisan pomoću pokazatelja deskriptivne statistike: frekvencije, aritmetičke sredine, najmanje i najviše vrijednosti. Nakon

toga su podaci analizirani putem jednosmjerne analize, a primijenjen je i Tukeyev post hoc test signifikantnosti na razini $p \leq 0,05$ (Field, 2005.) u cilju utvrđivanja statističkih razlika između izjava o povjerenju prema službama i izvorima informacija i sociodemografskim obilježjima ispitanika i obilježjima poljoprivrednog gospodarstva.

REZULTATI I RASPRAVA

Opis uzorka

Obradom osnovnih podataka o nositeljima poljoprivrednih gospodarstava ustanovljeno je da dominiraju nositelji muškog spola, srednje životne dobi 52 – 65 godina, sa srednjoškolskim obrazovanjem, te da im formalno obrazovanje uglavnom nije iz područja poljoprivrede (Tablica 1).

Tablica 1: Sociodemografska obilježja nositelja poljoprivrednih gospodarstava (N=275)

Varijabla	N	%
Spol		
Ženski	50	18,2
Muški	216	75,8
Ne želim odgovoriti	9	3,3
Godine starosti		
0 – 40	45	16,4
41 – 51	52	18,9
52 – 65	122	44,4
66 i više	56	20,4
Razina obrazovanja		
Osnovna škola	45	16,4
Srednja škola	160	58,2
Preddiplomski studij	35	12,7
Diplomski studij	28	10,2
Poslijediplomski studij	7	2,5
Obrazovanje u području poljoprivrede		
Da	52	18,9
Ne	223	81,1

Izvor: Obrada autora

Nositeljima poljoprivrednih gospodarstava poljoprivreda je uglavnom dopunski izvor prihoda s udjelom manjim od 50 % u ukupnom prihodu kućanstva. Više od 40 % ispitanika poljoprivredom se bavi 26 i više godina (Tablica 2).

Tablica 2: Obilježja poljoprivrednog gospodarstva (N=275)

Varijabla	N	%
Udio poljoprivrede u prihodima kućanstva		
Jedini izvor prihoda	41	14,9
Dominantni izvor prihoda (>50 % od ukupnog prihoda kućanstva)	70	25,5
Dopunski izvor prihoda (<50 % od ukupnog prihoda kućanstva)	164	59,6
Godine bavljenja poljoprivredom		
0 – 5	9	3,3
6 -15	76	27,6
16 – 25	72	26,2
26 i više	118	42,9
Lokacija gospodarstva		
Istarska županija	40	14,5
Primorsko-goranska županija	19	6,9
Zadarska županija	64	23,3
Šibensko-kninska županija	26	9,5
Splitsko-dalmatinska županija	88	32,0
Dubrovačko-neretvanska županija	35	12,7

Izvor: Obrada autora

Povjerenje u službe i izvore informacija

Ispitanici su zamoljeni da ocijene koliko im pojedine od navedenih službi i izvora informacija mogu pomoći u prevladavanju problema uzrokovanih klimatskim promjenama na skali od 1 do 5. Najveće povjerenje u pomoć za prevladavanje klimatskih promjena poljoprivrednici imaju prema drugim poljoprivrednicima, također povjerenje imaju i u sveučilišta i znanstvenike, te specijalizirane poljoprivredne trgovine odnosno njihove djelatnike. S druge strane, najmanje povjerenje proizvođači imaju prema osiguravajućim kućama (Tablica 3).

Tablica 3: Povjerenje u službe i izvore informacija u prevladavanju problema uzrokovanih klimom

Varijabla	Min	Maks	Srednja vrijednost	S.D.
Drugi poljoprivredni proizvođači	1	5	3,88	0,898
Specijalizirane poljoprivredne trgovine za repromaterijal i opremu	1	5	3,64	1,013
Sveučilišta i znanstvenici	1	5	3,63	1,012
Udruženja poljoprivrednika	1	5	3,58	0,898
Internet	1	5	3,57	0,919
Javne službe za prognozu vremena	1	5	3,5	1,023
Savjetodavna služba u poljoprivredi	1	5	3,31	1,091
Druge državne poljoprivredne službe i agencije	1	5	3,24	1,046
Organizacije za zaštitu okoliša	1	5	3,17	1,055
Nacionalni i lokalni mediji	1	5	3,11	1,048
Osiguravajuće kuće	1	5	2,93	1,025

*1 – potpuno ne povjerenje, 5 – potpuno povjerenje

Izvor: Obrada autora

Jednosmjerna analiza varijance

U cilju utvrđivanja mogućih razlika u povjerenju u određene službe i izvore

informacija prema sociodemografskim i ekonomskim obilježjima provedena je jednosmjerna analiza varijance.

Tablica 4: Utjecaj lokacije gospodarstva na povjerenje prema službama i izvorima informacija

Službe i izvori informacija	Lokacija gospodarstva	Srednja vrijednost	F	Sig.
Savjetodavna služba u poljoprivredi	IŽ ^a	3,10	2,353	0,041
	PGŽ	3,32		
	ZŽ	3,52		
	ŠKŽ	3,23		
	SDŽ	3,09		
	DNŽ ^b	3,69		
Druge državne poljoprivredne službe i agencije	IŽ ^a	2,73	6,151	0,000
	PGŽ	3,11		
	ZŽ ^b	3,48		
	ŠKŽ	3,65		
	SDŽ	3,01		
	DNŽ ^c	3,69		

Javne službe za prognozu vremena	IŽ ^a	3,68	7,070	0,000
	PGŽ ^a	4,05		
	ZŽ ^a	3,55		
	ŠKŽ ^a	3,81		
	SDŽ ^b	3,00		
	DNŽ ^a	3,83		
Sveučilišta i znanstvenici	IŽ ^a	3,65	5,727	0,000
	PGŽ ^a	3,84		
	ZŽ ^a	3,58		
	ŠKŽ ^a	3,96		
	SDŽ ^b	3,26		
	DNŽ ^a	4,20		
Specijalizirane poljoprivredne trgovine za repromaterijal i opremu	IŽ ^a	3,18	3,614	0,004
	PGŽ	3,32		
	ZŽ	3,64		
	ŠKŽ	3,85		
	SDŽ ^b	3,73		
	DNŽ ^c	4,03		
Osiguravajuće kuće	IŽ ^a	2,55	2,597	0,029
	PGŽ ^b	2,68		
	ZŽ	3,23		
	ŠKŽ	3,00		
	SDŽ	2,93		
	DNŽ	2,91		
Organizacije za zaštitu okoliša	IŽ ^a	2,55	6,622	0,000
	PGŽ	3,05		
	ZŽ ^b	3,59		
	ŠKŽ ^c	3,62		
	SDŽ	3,08		
	DNŽ	3,06		
Udruženja poljoprivrednika	IŽ ^a	3,15	5,623	0,000
	PGŽ	3,00		
	ZŽ ^b	3,80		
	ŠKŽ ^c	3,85		
	SDŽ ^d	3,72		
	DNŽ	3,43		

Nacionalni i lokalni mediji	IŽ ^a	2,75	4,261	0,001
	PGŽ	2,89		
	ZŽ ^b	3,52		
	ŠKŽ	3,19		
	SDŽ ^c	2,90		
	DNŽ	3,31		
Internet	IŽ ^a	3,43	3,569	0,001
	PGŽ	3,68		
	ZŽ ^b	3,95		
	ŠKŽ	3,62		
	SDŽ ^a	3,28		
	DNŽ	3,63		
Drugi poljoprivredni proizvođači	IŽ ^a	3,45	3,122	0,009
	PGŽ	4,00		
	ZŽ	3,95		
	ŠKŽ	3,65		
	SDŽ ^b	3,95		
	DNŽ ^b	4,14		

*IŽ – Istarska županija, PGŽ – Primorsko-goranska županija, ZŽ – Zadarska županija, ŠKŽ – Šibensko-kninska županija, SDŽ – Splitsko-dalmatinska županija, DNŽ – Dubrovačko-neretvanska županija

Slova ^a, ^b, ^c označavaju postojanje statistički značajnih razlika, Tukeyev test $p < 0,05$

Izvor: Obrada autora

Prema dobivenim podacima, utvrđena je značajna razlika u povjerenju prema svih 11 službi i izvora informacija s obzirom na lokaciju poljoprivrednih gospodarstava. Poljoprivrednici iz IŽ manje vjeruju Savjetodavnoj službi u poljoprivredi u odnosu na one iz DNŽ. Drugim državnim poljoprivrednim službama i agencijama najmanje vjeruju istarski poljoprivrednici, nešto više oni iz ZŽ, a najviše proizvođači iz DNŽ. Javnim službama za prognozu vremena najmanje vjeruju proizvođači iz SDŽ, dok ostali imaju veće povjerenje. Sličan je rezultat i kod povjerenja prema sveučilištima i znanstvenicima. Povjerenje u specijalizirane poljoprivredne trgovine za repromaterijal i opremu raste prema jugu Jadrana, pa tako

proizvođači iz Istre imaju najmanje povjerenja, dok oni iz SDŽ i DNŽ imaju značajno veće povjerenje. Povjerenje u osiguravajuće kuće je općenito najmanje, dok je značajna razlika u povjerenju utvrđena između proizvođača iz IŽ i PGŽ. Organizacijama za zaštitu okoliša kao mogućoj pomoći u prevladavanju problema uzrokovanih klimatskim promjenama najmanje vjeruju proizvođači iz IŽ, nešto više oni iz ZŽ, a najveće povjerenje je kod onih u ŠKŽ. Udruženjima poljoprivrednika najmanje vjeruju proizvođači iz IŽ, a proizvođači u središnjoj Dalmaciji više. Nacionalnim i lokalnim medijima, te internetu kao izvorima informacija najmanje vjeruju proizvođači iz Istre, dok oni iz ZŽ imaju najveće povjerenje. Proizvođači općenito najviše vjeruju jedni

drugima, a razlike su utvrđene kod istarskih proizvođača koji iskazuju nešto manje povjerenje, u odnosu na proizvođače iz SDŽ i DNŽ.

Ostala sociodemografska obilježja i obilježja gospodarstva pokazala su manji broj značajnosti. Tako je povjerenje u osiguravajuće kuće ($F=3,413$, $p=0,010$) nešto veće kod proizvođača sa završenom osnovnom školom ($M=3,31$), u odnosu na one sa srednjoškolskim obrazovanjem ($M=2,79$). Organizacijama za zaštitu okoliša ($F=4,284$, $p=0,002$) više vjeruju proizvođači sa završenom osnovnom školom ($M=3,69$) u odnosu na one sa završenim srednjoškolskim ($M=3,03$) i fakultetskim obrazovanjem ($M=3,04$). Utvrđen je utjecaj obrazovanja iz područja poljoprivrede na povjerenje u određene službe, pa tako proizvođači čije obrazovanje nije iz područja poljoprivrede ($M=3,39$) imaju nešto veće povjerenje prema savjetodavnoj službi u poljoprivredi ($F=6,496$, $p=0,011$) u odnosu na one koji su obrazovani u području poljoprivrede ($M=2,96$). Slično je i s razinom povjerenja prema drugim državnim poljoprivrednim službama i agencijama ($F=5,147$, $p=0,024$), oni koji nisu obrazovani u poljoprivredi ($M=3,30$) imaju višu razinu povjerenja u odnosu na one koji jesu ($M=2,94$). S obzirom na zastupljenost prihoda od poljoprivrede u kućanstvu, mijenja se i povjerenje. Gospodarstva kod kojih je poljoprivreda jedini izvor prihoda ($M=2,88$) imaju manje povjerenje prema drugim državnim poljoprivrednim službama i agencijama ($F=6,496$, $p=0,011$) u odnosu na one kojima je poljoprivreda dopunski izvor prihoda ($M=3,34$). Slično je i kod povjerenja prema sveučilištima i znanstvenicima ($F=4,771$, $p=0,009$), oni kojima je poljoprivreda jedini izvor ($M=3,22$) manje vjeruju, dok oni kojima je poljoprivreda dopunski izvor ($M=3,75$) više vjeruju navedenim institucijama. Utvrđena je

još jedna razlika, naime povjerenje u nacionalne i lokalne medije razlikuje se s obzirom na godine bavljenja poljoprivredom. Proizvođači koji se poljoprivredom bave 26 i više godina ($M=3,25$), više vjeruju nacionalnim i lokalnim medijima ($F=4,357$, $p=0,005$), u odnosu na početnike u poljoprivredi koji se njome bave do 5 godina ($M=2,33$). Sociodemografska obilježja ispitanika i obilježja gospodarstva koja nisu navedena nisu se pokazala značajna u odnosu na povjerenje u pojedine službe i izvore informacija.

ZAKLJUČAK

Iz provedenog istraživanja zaključuje se kako poljoprivrednici pokazuju najveće povjerenje prema ostalim kolegama poljoprivrednicima, obrazovnim i znanstvenim institucijama i specijaliziranim poljoprivrednim trgovinama u savladavanju posljedica klimatskih promjena ili suočavanju s istima. Kao što je i očekivano, zbog niske primjene poljoprivrednog osiguranja, poljoprivrednici pokazuju najmanje povjerenje u osiguravajuće kuće. Generalno, poljoprivrednici iz Istarske županije imaju najniže povjerenje prema većini službi i izvorima informacija. Poljoprivredni proizvođači općenito najviše vjeruju jedni drugima, s time da istarski proizvođači imaju manje povjerenje prema poljoprivrednicima u odnosu na proizvođače iz SDŽ i DNŽ. Ispitanici nižeg obrazovanja više vjeruju osiguravajućim kućama i organizacijama za zaštitu okoliša. Poljoprivrednici koji nemaju završeno poljoprivredno obrazovanje više vjeruju poljoprivrednoj savjetodavnoj službi, drugim državnim poljoprivrednim službama i agencijama. Gospodarstva kojima je poljoprivreda dopunski izvor prihoda imaju veće povjerenje prema državnim poljoprivrednim službama i agencijama.

Doprinos rezultata ovog istraživanja ogleda se u sagledavanju povjerenja poljoprivrednika u Hrvatskoj prema raznim službama iz područja poljoprivrede, te informacijama dostupnim kroz medije i na internetu. Jačanje povjerenja poljoprivrednih proizvođača u razne službe važno je kako bi se uspješnije prilagodili i kako bi se ublažile posljedice klimatskih promjena te pozitivno utjecalo na vlastiti poljoprivredni dohodak i očuvanje ruralnog prostora primjenom pravovremenih savjeta i informacija. Dodatan rad u cilju povećanja vidljivosti osobito savjetodavnih službi u poljoprivredi u nastojanju skretanja pažnje poljoprivrednika na klimatske promjene i njihove posljedice, te načine ublažavanja šteta, svakako bi bio važan segment u planiranju daljnjih aktivnosti. Provedeno istraživanje moglo bi se provesti na većem uzorku i na području cijele Hrvatske te među ostalim granama poljoprivredne proizvodnje.

NAPOMENA

Istraživanje neophodno za ovaj rad dio je projekta „Agrobioraznolikost – osnova za prilagodbu i ublažavanje posljedica klimatskih promjena u poljoprivredi“ KK.05.1.1.02.0005 financiranog iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Fonda za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost u sklopu poziva Shema za jačanje primijenjenih istraživanja za mjere prilagodbe klimatskih promjena KK.05.1.1.02.0005

LITERATURA

Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR) RH (2019). Upisnik poljoprivrednih gospodarstava.

Borrelli, K. A., Roesch-McNally, G. E., Wulfhorst, J. D., Eigenbrode, S. D., Yorgey,

G. (2018). Farmers' trust in sources of production and climate information and their use of technology. *Journal of Extension*, 56(3).

Burt R., Knez M. (1996). Third-party gossip and trust. In: Kramer R.M., Tyler T.R. (eds.): *Trust in Organizations*. Sage, Thousand Oaks, CA.

Ezezika, O. C., Oh, J. (2012). What is trust?: perspectives from farmers and other experts in the field of agriculture in Africa. *Agriculture & Food Security*, 1(1), 1-9.

Field, A. (2005.). *Discovering Statistics Using SPSS*. Sage Publication Ltd: London.

Gambetta D.G. (1988). Can we trust trust? In: Gambetta D.G. (ed.): *Trust: Making and Breaking Cooperative Relations*. Basil Blackwell, New York, pp. 213–237.

Hudson J. (2006). Institutional trust and subjective wellbeing across the EU. *Kyklos*, 59: 43–62.

Jones, L. E., Diekmann, F., Batte, M. T. (2010). Staying in touch through Extension: An analysis of farmers' use of alternative Extension information products. *Journal of Agricultural and Applied Economics*, 42(2), 229–246

Kramer R.M. (1999). Trust and distrust in organizations: Emerging perspectives, enduring questions. *Annual Review of Psychology*, 50: 569–598.

La Porta R., Lopez-De-Silanes F., Shleifer A., Vishny R. (1997). Trust in large organizations. *American Economic Review*, 87: 333–338.

Moy P., Scheufele D.A. (2000). Media effects on political and social trust. *Journalism and*

Mass Communication Quarterly, 77: 744–759.

Semerciöz F, Hassan M, Aldermir Z (2011). An empirical study on the role of interpersonal and institutional trust in organizational innovativeness. *International Business Research*. 4 (2): 125-136.

Zawojnska, A. (2010). Determinants of farmers' trust in government agricultural agencies in Poland. *Agricultural Economics*, 56(6), 266-283.

Farmers trust in professional services and sources of information in order to adapt to and mitigate the consequences of climate change

ABSTRACT

The aim of the paper is to evaluate the trust of farmers in professional services and sources of information necessary for adapting to, and mitigating the consequences of climate change. The paper additionally researches the impact of socio-demographic characteristics and characteristics of the farm on certain professional services and sources of information. The results show that farmers have the biggest trust in other farmers, educational and scientific institutions, and specialized agricultural stores. The level of education, location of the farm, formal agricultural education, the share of agriculture in revenue, and years of farming showed to be statistically significant with respect to trust in certain professional services and sources of information.

Key words: trust, farmer, professional services, climate change